

לשוננו לעם

עורכים: א' אברונין, מ' אזרחי וי' פרץ

מתוך

כרך א, חוברת ג, תש"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

יצחק פרץ

אזלת-יד

ז - ז

הבטוי אזלת יד מקורו בדברים לב, לו ושם הוראתו „אזלה (קל עבר נסתרת) יד“. הסיום X את במקום Xה בגוף נסתרת בעבר עתיק ונשאר במקרא גם בבטוי „ושבת לנשיא“ (יחזקאל מו, יז) במקום „ושבה“. ההברה X את עברה במשך הזמן לXה ונשארה עד ימינו אלה במלים, שאינה נמצאת בהן בסופן, כשהסיום שמר עליהן, כלומר לפני כנויי הפעול, כגון: שמרתני, שמרתך וכו'. הקמץ של הא' במלה אזלת הוא אפוא גדול.

בימינו מבטאים רבים את הא' בבטוי אזלת יד בקמץ קטן, דוגמת „חכמת“, וחושבים אותו כשם-עצם: אזלת יד — חוסר כוח. כמה ממדקדקינו מתנגדים לכך בסמכם על הבטוי מדברים לב, לו המובא לעיל, אולם אינם צודקים, כי אזלת יד שבלשון ימינו היא יצירה חדשה. היה צורך בשם עצם בהוראה של „חוסר כוח“ ונוצר. יש אפוא להבחין בין שתי הצורות האלה: אזלת (יד) שבמקרא הוא פעל, ואילו אזלת יד שבלשון ימינו הוא שם עצם והקמץ של הא' הוא קטן.

כדאי להעיר, וביחוד למדקלמים, כי בבטוי „ואין משען עוד, ואזלת יד“ שבשיר „דבר“ לביאליק הכונה לפועל, ולא לשם, כלומר: יש לקרוא בקמץ גדול.